

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna l. nadstr.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. dopoldne in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 21:60, polletna K 10:80, četrtletna K 5:40, mesečna K 1:80; za Nemčijo celoletno K 26:40; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 36:—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer
Inserati: enostopna petlitrstica 30 vin., pogojen prostor, poslana in reklame 40 vin. — I. J. S. T. U. — Sprejema upravništvo.
Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo

Reklamacije lista so poštnine proste.

Posamezne številke po 8 vin.

Stev. 451.

V Ljubljani, v sredo dne 4. decembra 1912.

Leto II.

Vabilo na naročbo.

Zarja izhaja vsak dan ob 11. dopoldne in stane naročnina

Za avstro-ogrske kraje:

celoletna . . . . . K 21:60
polletna . . . . . " 10:80
četrtletna . . . . . " 5:40
mesečna . . . . . " 1:80

Za Nemčijo:

celoletna . . . . . K 26:40
polletna . . . . . " 13:20
četrtletna . . . . . " 6:60
mesečna . . . . . " 2:20

Za ostalo inozemstvo celoletno 36 kron in sicer s pošiljanjem na dom ali po pošti. Naročnino je pošiljati naprej.

Posamezna številka 8 vin. v administraciji in tobakarnah:

Naročnina se pošilja pod naslovom: Upravništvo »Zarje« v Ljubljani.

Preganjanje.

V včerajšnji številki nam je državni pravdnik zaplenil domala ves Bauerjev članek o razmerju Avstrije do Rusije, ki je brez zaprek izšel izpod dunajske cenzure v novembarski številki »Kampa«. Ljubljanski državni pravdnik je s svojo konfiskacijo pokazal, da je bolj dunajski kakor Dunaj, da je v sodobni politični literaturi ignoran in da je v avstrijskih postavah nedolžen kakor betlehemski novorojenček.

Ali naj se s tako vnebovpijočo nevednostjo prerekamo z umskimi argumenti? Ali naj takemu zavestnemu, samovoljnemu in nasilnemu kršenju postav protipostavljamo pravne razloge? Za umske argumente je ljubljansko državno pravdnništvo nedovzetno in pravne razloge ta filijalka Hohenburgerjeve justične uprave prezira in tepta!

Slovenskemu delavstvu hočemo na tem primeru pokazati, da odločilni krogi sistematično in dosledno podirajo ustavne svoboščine in da njih ravnanje prav močno diši po državnem prevratu. Včerajšnja konfiskacija je le člen v dolgi verigi persekucij, pod katerimi trpi delavsko časopisje. V zadnjem času ne mine teden, da bi nam državni pravdnik ne zamašil list in enako se godi vsemu socialističnemu časopisju v Avstriji.

Včerajšnja interpelacija sođr. Adlerja in gov. v poslanski zbornici nam kaže sedanjo konfiskacijsko prakso v Avstriji. Iz interpelacije izvemo, da je dunajska cenzura v »Arbeiter-Zeitung« zatrla sledeča odstavka, ki ne obsegata drugega nego opravičeno kritiko:

»Zakaj če se zakon načrt »o vojnih dolžnostih«, ki ga je vlada v petek predložila parlamentu, potem so državni osnovni zakoni raztuženi in razcefrani. In zakon se ne zadovoljuje niti s tem, da bi jih raztrgal le v slučaju vojne. Ako parlament odobri ta zakon, potem velja za vojno in le za vojno režim samovoljnosti.«

In prav tako je zapadel zaplembi — kakor navaja omenjena interpelacija — naslednji odstavek:

»Toda še nobena država se ni doslej predrznila, da bi pognala vse moško prebivalstvo pod pršilno delo in ga postavila pod vojaško sodstvo. Da ne govorimo o nezaljubljenosti, da bodo ljudje, ki niso nikdar bili vojaki, podrejeni disciplinarni oblasti vsakega stotnika! Nobena država nima take postave; tedaj bi izhajala tudi Avstrija celo v slučaju vojne brez nje! — Celotno v slučaju vojne! Ampak ta nečuvni zakon ne pravi niti, da velja le v slučaju vojne. Če je le en dopolnilni okraj mobiliziran in če je le en polk postavljen na vojno stanje, lahko do avstrijski minister odredi, da stopi zakon v veljavo! V bodoče pojde brez Cuvaja in brez izjemnega stanja! Če se bo le del države repenčil, povključje rezervista enega regimenta in malo pravilo, da postavijo vse tovarne pod vojno pravo, da se znebe neprijetnih oseb, da bodo na tisoče in tisoče ljudi pod vojaško sodstvo! Domobranski minister kratkotrajno razveljavil državne osnovne postavbe! Če bi bilo kaj poštenega meščanstva v Avstriji, vihar čneva bi nastal zoner tako predrznosti!«

Ta zgled jasno kaže preganjanje, ki ga je čedežno delavsko, socialistično časopisje. Zakaj je naše časopisje tarča ljutih, besnih napadov? Vojaške predloge v Avstriji, kodifikacija državnega prevrata na Ogrskem kažejo dovolj jasno, da kanijo mogotci obupen naskok na ustavne svoboščine, da hočejo z brutalnostjo in z zvijačo ugrabiti pravice, ki jih je delavstvo s svojo krvjo kupilo. In socialno demokratično časopisje je edino, ki močito in odločno razkriva te nevarne spletke in kliče ljudstvo na stražo. Odtod srd mogotcev zoper neustrašene glasnike ustavne svobode in ljudskih pravic, odtod množevanja in preganjanja.

V teh resnih časih, najresnejših, kar jih pomni živčni rod, je sveta naloga delavstva, da se še tesneje oklene svojega časopisja, da posveti še več pozornosti in še več dela svojemu orožju. Delavci, vstran samozadovoljnosti in komodnosti:

Nabirajte za svojo »Zarjo« naročnike in poskrbite, da ne bo delavskega doma brez delavske »Zarje«!

Dr. Adler o avstrijski politiki.

(Govor v poslanski zbornici dne 28. novembra.) (Konec.)

Sedaj pa vstane majhen avstrijski državni pravdnik, tišči roko pred izvirek Donave in reče: Voda se ne sme pretakati. (Veselosť in burno pritrjevanje med socialnimi demokrati). To je državni pravdnik, ki je za to tukaj, da je omejen; ali Vi vendar niste državni pravdniki? (Veselosť). Vi bi se pač lahko emancipirali od Hohenburgerja! Ako bi bili predložili grofu Stürgku manifest v grškem jeziku, bi ga cenil kot važen dokument. (Veselosť). Manifest, porojen iz življenj milijonov, bo vplival na srca in možgane deseterih milijonov, vključno z državnim pravdnikom in biringom. (Živahno odobravanje med socialnimi demokrati). Čemu se torej vi tako blamirate, tako kompromitirate, tako razgalite do kosti, da Vas prav od srca pomilujem za to blamažo in se enačite z najneumnejšim od naših državnih pravdnikov.

Vodilni organ vojnih hujskačev je »naznanik«, da bom jaz prečital bazilejski manifest. Publiciteto, ki jo rabimo, si bomo že sami izbrali, te nam ne boste predpisovali Vi. (Živahno odobravanje). Švicarski kantoni nikakor niso pod rdečo upravo, temveč so prav konservativni, zlasti še bazelski kanton. Kantonska vlada bazelska je pozdravila kongres s spomenico, ki se je pričela takole: »Neizmerno gorje odvriti, narode obvarovati silnih žrtev, ki bi jih jim naložila vojna, je Vaš visoki cilj. S svojo manifest, hočete poostriti vest, da ne bo močla odločevati sila in strast o usodi Vaših narodov!« To je naziranje zelo konservativnih bazelskih vladnih poglavarjev. Vi pa konfiscirate, Vi dopuščate, da nas Vaše časopisje zmerja in še mislite, da ste res kaj storili, če stoje v Vašem časopisju pustolovska poročila o tem, kar se je godilo v Bazileji in če nam polagate v usta vse-mogoče delikte in priskutnosti. V Bazileji ni bil niti eden, ki bi si ne bil zavedal važnosti in resnosti trenutka in odgovornosti tako močno, da so taki nizkotni napadi na poedine globoko pod površje diskuzij, ki so se vršile tam. (Živahno odobravanje med socialnimi demokrati). Resnost naziranja mož, ki so bili tamkaj — le del te resnosti — bi želel tej zbornici in poslancem (odobravanje pri socialnih demokrati), ker tudi Vi imete občutek, ki smo ga imeli mi tamkaj. Tukaj stojimo za ljudi, ki morajo nastopiti s svojo krvjo, s svojim životom in bodočnostjo svojih družin, z vso svojo eksistenco za to, kar mi storimo. To bi nam moralo biti zapisano v glavi in srcu, ali v vojni hujskariji proti nam varite svojo zanikarno strankarsko brozgo ob velikem, pretečem svetovnem požaru.

(Navdušeno pritrjevanje med socialnimi demokrati). Kaj si domišljate, da zamorete ostrašiti nas socialne demokrate? Dobro vemo, da govorite v imenu onih, ki jim ne bo treba marširati. (Živahno odobravanje). In drugič, da je vojno razpoloženje naraščalo v tej meri, kakor se je k sreči zmanjševala vojna nevarnost. (Živahno pritrjevanje). Resno upamo, da ne bo prišlo do vojne s Srbijo ali Rusijo. Zunanji sovražnik, upamo, da je odvrnjen, ali igra mora imeti predmet.

Torej je notranji sovražnik!

Če že ni mogoče pognati vojaštva na Srbe, tedaj se vsaj lahko napadi policiste na socialne demokrate. Ako nas hočete predstaviti prebivalstvu kot izdajalce, tedaj morate lagati o tem, kar govorimo in pridigujemo in zabraniti, da ljudstvo ne izve resnice. Tako morate n. pr. lagati, da je bil bazilejski kongres velika demonstracija ne le proti Avstriji, temveč v prvi vrsti proti vladarju, potem morate potvarjati in zabraniti, da ne pride naš ukrep med ljudi, ker bi ljudje potem spoznali, da to ni res. (Pritrjevanje pri socialnih demokratih).

Ako govorim o zunanjih politikah, tedaj se popolnoma zavedam, kakor tudi vsak mojih strankinih pristašev, da moram to storiti z rezervo in opreznostjo, ravno tako se zavedam dolžnosti, da koristim v tem trenutku le eni stvari, miru, in da ne izpregovorim nobene besede, ki bi škodovala miru. Toliko je zbornica še vredna kakor delegacije, in kar govore grofje, to zmorejte poslanci tudi še. Ako je dovoljeno »Neue Freie Presse« in Reichspost«, da govorita vsak dan o zunanjem položaju, mora biti to dovoljeno tudi poslancem; ker tako modri, kakor so žurnalisti, morajo biti poslanci že iz uradne obveznosti. (Veselosť). Brezdvomno se je situacija na naše največje veselje zadnje dni nekoliko izboljšala. Tudi tega ne pozabimo, da so se vodilne besede naše zunanje politike v zadnjih tednih močno spremenile.

Najprej je prikrval stari status quo, nato še drugi status quo, ta namreč, ki so ga ustvarili zgodovinski dogodki na Balkanu, za tem Sandžak in potem so dejali: Solun. Ni dolgo trajalo, ko so razglasili: Hočemo le zvezo za vse večne čase, vojaško konvencijo ali kaj sličnega, kratkotrajno: Ljubijo naj nas. (Veselosť). Ali pozabili so, da motijo razmerje med Avstrijo in Srbijo že od vsega začetka srbski prašiči. Potem smo bili za avtonomijo Albanije. Dejali so, da gotovo meje ne smemo prekoračiti. Tako ni govorilo ministrstvo za zunanje zadeve, tako niso govorili odgovorni krogi, temveč tako so govorili oni, katerim ni treba nositi nobene odgovornosti, oni, ki si prisvajajo pravico, da go-

vore v imenu vlade, ne da bi bili tudi odgovorni za to. Ti so, ki so prizadjali Avstriji pred vso Evropo poraz za porazom!

Končno so dobili Prohazkovo afero. Resna stvar bi bila, ki bi se morala poravnati, če je bil zastopnik Avstrije tam dol oškodovan in ujaljen in če avstrijske zastave niso respektirali. Ta stvar — to pravijo celo učenjaki mirovne lige — je kakor ustvarjena za haško razsodišče. Gotovo sem zadnji, ki bi omaleževal dejstvo, ako bi bil žaljen avstrijski državljan v inozemstvu. Želel bi le, da bi se porabil del energije, ki vzkipeva v tem slučaju, tudi za varstvo avstrijskih delavcev v Ameriki in na Pruskem. (Živahno pritrjevanje med socialnimi demokrati). Pravijo:

Ne smemo pustiti, da bi delali z nami kakor se jim zljubi!

Ali kaj so nam pa pravzaprav doslej še storili? Srbskih zmaganj ni mogel nihče ubraniti. Dokler je pretela vojna nevarnost, se je malo čutilo vojno navdušenje med ljudstvom in od zgoraj dol, skozi gotove prekope, so skušali razliti nekoliko vojnega navdušenja med prebivalstvom. Ali kmalu so segle posledice razvnetja predaleč naokolo in tedaj se je moral vzdigniti stari »Fremdenblatt« in pomirjevalno izjaviti, da zunanji urad ne more slediti impulzom »javnega mnenja« — to je namreč »Reichspost« in »Neue Zeitung« — (viharna veselost med socialnimi demokrati). Da nosi vendar nekaj odgovornosti, ki jo ljudske mase ne dele z njim in da ne sme izgubiti izpred oči dejstva, da je treba računati do gotove meje tudi z velikimi evropskimi interesi. V današnjem članku »Fremdenblatta« pa čuti zunanji urad potrebo, da se brani proti očitkom, da se Avstrija umika. Pravijo, da nestropno razpoloženje izjavajo provokacije Srbov. Da se objestnost zmagovalcev v Srbiji ravno ne kaže v najlepših oblikah, to mora vsakdo priznati; ali že dolgo je od tega, da nismo imeli užitka in prilike opazovati, kakšno bi bilo razpoloženje na Dunaju, kako bi besnela prevzetnost zmagovalcev na Dunaju. In če bi prišlo do tega — prav zelo zmerni in zavedajoč se svoje časti, bi gospodje, ki že danes besne, ko ni še o zmaganj, niti ne o vojni govora, ne bili. (Veselosť). Vznemirjajoči dogodki v Prohazkovi aferi niso bili izzvani v Srbiji, temveč

vsled laži našega hrupaželjnega časopisja.

(Pritrjevanje med socialnimi demokrati). In kaj je s hujskajočo in zlobno pisavo srbskega šovinističnega časopisja nasproti Avstro-Ogrski? Srbi na vsezadnje nimajo niti takega tiskovnega zakona kakor mi (živahno odobravanje med socialnimi demokrati); bojim se, da so celo tako necivilizirani, da nimajo niti objektivnega postopanja, morda so njihovi državni pravdniki na bojišču in ne morejo konfiscirati. (Burna veselost med socialnimi demokrati). To so vzroki, ki morda lahko razjeze, lahko se odgovori na predzren članek s predznim člankom (veselosť med socialnimi demokrati); ali

izprati črnilo s krvjo, tega doslej še ni bilo na vsem širnem svetu!

Mislim, da na onem mestu v Avstriji, kjer imajo žal edini pravico napovedati vojno, ne žele vojne. Nočem naslikati posledice vojne; ali vojna bi bila katastrofa, kakršne že ni bilo eno stoletje na svetu. Vprašam torej, zakaj zmerjajo socialne demokrate, ki v trdnem prepričanju najenostavnejšega izpolnjevanja dolžnosti delujejo za mir in jih predstavljajo kot izdajalce domovine. Govore o avtonomiji Albanije in o pravici Albancev za samostojnost in na vsem Balkanu ni žive duše, ki bi se potegovala za to upravičeno zahtevo, razen Albancev in socialnih demokratov v Srbiji, Bolgariji in v Turčiji. Viharno odobravanje med socialnimi demokrati. »Reichspost« govori v blaznosti, ko piše, da hočejo socialni demokrate pomagati Rusiji. (Bučen smeh med socialnimi demokrati). Mi, Rusiji? Mi, ki vidimo v ruskem carizmu največjega, nastruonejšega in naimevarnejšega sovražnika človeštva in napredka?

(Živahno odobravanje med socialnimi demokrati). Mi, ki smo se v Bazileji zopet slovesno izjavili proti ruskemu carizmu in izgovorili, kar nam polni dušo? Filistri, ki se ob tem razburjajo, ne bodo ranili ruskega carizma. Ali revolucionarni proletarij na Ruskem in Poljskem, ki se že danes bojuje proti carizmu, so zavezniki človeštva in njega mir. (Pritrjevanje med socialnimi demokrati). Edini olajševalni razlog za Vaše postopanje je ta, da menite da gre za boj ene stranke z drugo in da se morda ob tej priliki lahko zmakne prokletim socialnim demokratom mandatček. (Smeh med socialnimi demokrati). To je stara, malenkostna

čista gesmanitovska politika.

ki jo Vi uganjate. Ne bojimo se Vas. Če potegnete v razburjenosti krvnega opoja nekaj dvo-mljivih plasti tega mesta s seboj, če zberete nekaj nemških in italijanskih dijakov pri spomeniku Deutschmeisterov sredi noči — da je sredi noči, to je olajševalen razlog — nam ne storite s tem prav nič. Poznamo le enega sovražnika, ki je danes močnejši od nas: »Sovražnik, ki ga najbolj črtimo, ki tesno, močno nas oklepa, nerazum je množice!« Vemo, da je nerazum množice proti nam, a vemo tudi, da postaja vsak dan jasnejše, in da naše delovanje,

prinašati luč in resnico, ni brezuspešno, čeprav smo v manjšini. (Viharno odobravanje).

Avstrija bi bila lahko razvila prav dobro politiko, ako bi bila razumela postati vzhodna prednja sila, ako bi vrvnala položaj Jugoslovanov na jugovzhodu države pri nas in na Ogrskem in če bi Bosno in Hercegovino tako upravljala, da bi se kmetom tam doli godilo če ne že bolje, vsaj ne slabše kakor v Srbiji, in če bi Avstrija razumela, da se s Tiszo sicer lahko živi, a da se ne more z njim delati ljudske politike in da gospod Cuvaj ni sredstvo za velikopotezno in pametno politiko na Balkanu. (Pritrjevanje med socialnimi demokrati).

Ne bodo nam mogli očitati, da slabimo v tem trenutku avstrijsko stališče ali da želimo, da bi stala Avstrija slabotna pred svetom. Da, Avstrija ima izvrstne topove, izvrstne puške, najbrže tudi izvrstne konje, izvrstno kri, pogum, čile, zdrave ljudi. Avstrija ima moč, da onesreči ne le svojih ljudstev, temveč ves svet; ali če ima moč: ali jo pa mora res izrabiti? In če že nihče drugi ne govori, tedaj moramo mi, ki nas bodo porabili za hrano kanonov, imeti pravico, da rečemo: ne maramo v klavnico, vojna ni dobra stvar, ne le mi Avstrijci, temveč mi vsi,

zdržena internacionalna hrana za kanone?

(Viharno odobravanje med socialnimi demokrati). Upam, da ne pride do vojne, ker ne vidim nobenih gospodarskih interesov, ki bi opravičili razrušitev naših kulturnih pridobitev, ki so pičle dovelj, ki pa so zgrajene z živci in s krvjo vseh preteklih rodov in ker si ne morem predstavljati, da bi izenačilo vse to razdejavanje kateri si bodi gospodarski interesi, ki bi jih meli na Balkanu. Naš zunanji urad in vsak, ki oficijalno govori, pravi: Hočemo mir. Socialni demokrate ga tudi hočejo. Zakaj torej boj proti nam? Ali mar motimo mirovno delo? Ali danes utajiti vse, jutri rožljati s sabljo in razglašati naredbe, ki morajo razburjati, to je bedasto. Prepričan sem, da nima naš zunanji urad, ne odgovorni krogi ničesar opraviti z borzo. Ali od tega cinčanja ima dobiček le borza, ki se igra brezvestno z živci prebivalstva. Tudi proti temu protestirajo socialni demokrate.

Kar danes razburja ljudstvo, to se lahko in se tudi mora poravnati brez vojne. Zavečevanje je zločin. Avstrijski socialni demokrate so za mir in proti vojnim hujskačem in prezirajo obrekovanja, ki jih lučajo proti socialnim demokratom. (Navdušeno pritrjevanje med socialnimi demokrati).

Nove vojaške predloge.

ZAKON O PODPORAH V SLUČAJU MOBILIZACIJE.

Po novi predlogi imajo pravico do podpore žena in zakonski otroci vpoklicanega, dalje pa tudi starši, bratje in sestre, nezakonska mati in nezakonski otroci, ako imajo v monarhiji domovinsko pravico. Vsi pa le tedaj, ako so podpore res potrebne, t. i. ako so bili docela ali saj pretežno vzdržani od vpoklicanega.

Vsak od opravičencev sme zahtevati od države takozvano »vzdrževalno podporo«, ki se določi po normah, veljavnih za vojaške pohode v mirnem času. Otroci pod 8 let stari dobe le polovico. Kdor mora plačevati stanovanje, dobi tudi podporo za stanarino, ki pa ne sme nikdar presegati polovice vzdrževalne podpore. — Cela rodbina skupaj ne sme dobiti več podpore, kakor je vpoklicani povprečno zaslužil. Pravico do podpore imajo sorodniki tako dolgo, dokler je njihov vzdrževatelj v aktivni vojaški službi. Ako dezertira, ugasne ta pravica ravno tako, če je obsojen na težko ječo. Ako pade v boju ali umre na dobljenih ranah, teče podpora šest mesecev po smrti. Podpore niso podvržene eksekuciji in so izvzete iz pravnega prometa; (ne dajo se zastaviti, odstopiti itd.).

Zahtevki po podpori se mora javiti na občini in to najkasneje 2 meseca po zopetnem izpustu iz aktivne službe ali 6 mesecev po smrti vpoklicanega. O zahtevku sklepa posebna komisija, ki jo bo uredila posebna vladna odredba. Proti odlokom komisije, v kateri je tudi zastopnik deželnega odbora in v avtonomnih mestih tudi magistrata ni priziva.

Podpora se izplačuje osebam, ki jih določijo komisija sporazumno s podpiranci in sicer v polmesečnih obrokih 1. in 16. vsakega meseca. Postava stopi v veljavo takoj, ko se objavi.

ZAKON O NABORU KONJ.

Za časa splošne ali delne mobilizacije so vsi posestniki konj, oslov, mul in vozov zavezani, prepustiti živino državni upravi. Izvzeti so pred vsem konji in vozovi, ki so neobhodno potrebni v poštni, policijski, sanitetni, gasilni službi, konji, ki so že dalj časa v podzemskih jamah, konji, ki še niso 4 leta stari ter doječe in noseče kobile. Izvzeti so nadalje tudi konji, ki se rabijo v dirkah (!) ne pa tudi konji, ki so neobhodno potrebni v kmetijstvu, obrti itd.

Priloge se vrše že v mirovnem času. Vsako drugo leto je v posameznih okrajih vojaški nabor za konje in vozove, ki jih morajo na poziv oblasti lastniki pripeljati na določeni kraj. Tu odloči posebna komisija, sestavljena po vzorcu vojaške naborne komisije, katera živina in katero vozivo je pripravno za vojaške

namene. Konje ali vozove precenijo cenitelji, ki jih določil politična oblast. Proti odlokom komisije in ceniteljev ni priziva. Izmed potrjenih konj in vozov odloči vojaški zastopnik potrebno število, ki pridejo v slučaju mobilizacije prvi na vrsto. Lastnik odbranega objekta dobi potem »evidenčni list« in je odslej glede na odbranega konja, na odbrani voz vezan na podobne predpise kakor vojak. Vsako izpremembo posesti. Evidenčni list vsebuje popis konja oziroma voza, ime lastnika, ceno in kraj, kamor je treba v slučaju mobilizacije konja ali voz postaviti.

Ako izda vojaška oblast tozadevni oklic, so vsi posestniki takih konj in vozov obvezani postaviti te nemudoma in na lastne stroške na kraj, določen v evidenčnem listu.

Tudi ta postava stopi v veljavo takoj, ko bo objavljena.

Vojna besnost.

Iz Solna poročajo, da prihajajo dan za dnem strahotna poročila iz okolice, ki navdajajo vsakogar z grozo. Kakor bi živeli v najtemnejših časih srednjega veka ali pa kakor bi slišali o vseh strahotah tridesetletne vojne, tako pretresajo ta poročila človeka. Balkanska bojišča so prepolna s krvjo, grm topov je potihnil, bajoneti ne sekajo več smrtonosnih ran, a zdaj slede požigi, umori, opustošenja, o kakršnih pripoveduje zgodovina iz časov turških vojn. Turška armada če se je sme že tako imenovati, je razkropljena in se pomika po zadnjih porazih pri Bitolji, Banici proti Kastoriji in Korici ter hoče najbrže v Epir. Približno 10 do 12 tisoč mož, pod poveljstvom Zeki paše, tvori se celoto, vse drugo bega brez cilja po gorovju v strah in grozo prebivalstva. Že čez 200 vasi, ki so jih razsute turške čete na svojem umikanju prehodile, so požgane in nepopisne so grozote, ki so se dogajale tam. Vasi so turške in krščanske. Za košček kruha ubijejo človeka, živino, ki je ne morejo vzeti s seboj, pobijejo ali pa zapalijo hleve in staje, da vse pogori. Vse moko lože trupla, ne prizanašajo ne ženam, ne dekletom, ne otrokom, ne starčkom in bolnikom. Turki kličejo kristjanom, da naj si le obdržijo Macedonijo, a ostal ne bo kamen na kamnu, dedščina naj bodo ožgane razvaline, širna polja, pokrita s trupli. Zmagovalec ne bo imel veselja, ko bo nastopal dedščino. Ali tudi zmagalci nimajo čiste vesti, tudi ti so zakrivali strašne zločine. Svojo maščevalnost so si ohladili s požiganjem in z umori. Njihov pohod do Egejskega morja je zaznamovan s sto in sto trupli, s požganimi domovi. Ako je le deseti del vseh dohajajočih vesti o bolgarskih krutostih resnica, tedaj je tudi bolgarska soldateska dokazala, da ne zaostaja v krvoločnosti za Turki. Turki ropajo, more in požigajo iz obupa, ker vidijo, da je njihova politična posest izpuščena. Bolgari iz maščevalnosti, iz preberne smelosti zmagalcev. Vojno slavo bolgarske armade bo onečala temna pega: mesarsko klanje bolgarskih vojakov in bolgarskih tolov in Macedoniji na nedolžnih ljudeh. Tudi Grki so gospodarili grozno po osvojenem ozemlju, a vendar jih Bolgari prekašajo. Očividci poročajo stvari, da se človeku ježe lasje.

In koga zadene krivda? Ali ne one, ki so lehkomyiselno izzvali balkansko vojno in one, ki bi jo lahko preprečili, a so raje gledali mirno, da se je pričelo mesarsko klanje po balkanskih poljanah. Rusija je ščuvala, ostale velevlavsti so željno pričakovale, da se je pričel krvavi ples, od katerega si morda lahko uplenijo tudi kaj.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Lojalitetna izjava.** Na snočni občinski seji je župan dr. Tavčar predlagal: Včeraj, dne 2. decembra, se je pričelo petinšestdeseto leto vladanja našega presvitlega cesarja. V teh viharjih časih polagamo važnost na to, da se spominjamo z neomajano zvestobo in vdano pokorščino tega za Avstrijo in posebno tudi za nas Slovence prepomnljivega dogodka! Pri tem izražamo željo, da bi nam prevzvišena oseba cesarja, ki je bil vsekdar zaščitnik miru, bila ohranjena do skrajnih mej človeškega življenja! Fran Josipu I. slava! — Topot so magistratni liberalci prehiteli deželne katoličane.

— **Žrtve kapitalistične brezobzirnosti.** Iz Novega mesta smo prejeli: Upali smo, da nam železniško podjetje Samohrd prihrani večne kritike o njegovem izkoriščanju zaposlenega delavstva. A kakor iz najnovejšega slučaja, ki bi bil kmalu zahteval več človeških žrtve, uvidimo, bo treba tej češki gospodi še nadalje in bolj stopati na prste. Poročali mo že, da je to podjetje med Novim mestom in Kandijo sredi Krke postavilo takozvani kason v svrhu zgradbe srednjega opornika za železniški most. Kason stoji na svojem mestu in je že začetkom pretečenega tedna bil toliko urejen, da se je pričelo delo na dnu Krke pod kasonom. To delo opravlja od 10—16 delavcev, ki se vsakih šest ur menjajo. Dela se noč in dan, da zamorejo delavci pod kasonom delati in da se vodi zabrani dohod, to se oskrbuje po posebnem stroju, ki dovažja zrak po ceveh v spodnje dele kasona. Da si tvrdka prihrani na delavskih močeh, je delo pri stroju tako uredila, da mora strojnik skozi 18 ur nepretrgoma opravljati posel pri stroju. Ta posel sicer ni težaven, ampak je odgovoren in kaka odgovornost je to, je pokazal slučaj v nedeljo zjutraj. Ali podjetje tudi še s tem izkoriščanjem delavske moči ni bilo zadovoljno. V posemih vsem obstoječim obrtnim predpisom je podjetje strojnika sililo, da gre, če pri stroju nima posebnega dela, še v predor delati. Temu še je strojnik vendar uprl. Prišla je noč od sobote na nedeljo. Tam, kjer stroj stoji (blizu Krke) je svet močvirnat, vsled »zvorne« uprave slavne mestne občine je tam toliko blata

in luž, da se konji ki dovažajo tusemkaj material, do trebuha vdirajo v blatu. Pot je tako izvožena, da se že sploh ne bozna. Imajo tik poti nagradnega polno kamenja, toda brezbržnost podjetja in »vzor« mestne uprave pusti to kamenje raje tam ležati, kakor da bi dalo razgaženo oziroma razvoženo pot vsaj za silo posipati. V tem močvirju tik Krke je postavljena na vse strani odprta baraka, pod katero se nahaja omenjeni stroj. V teh škandaloznih okoliščinah naj človek opravlja tako odgovorno službo. Na eni strani se peče od stroja, a od drugih strani ga preletava mraz. Ali je čudno potem, da se je reče za pri stroju proti jutru oprijela utrujenost in ga zazibala v spanje? Stroj pa je ravno tako brezobziren do človeka trpina kot je to češko podjetje. Dokler je brez vodilne roke šlo je šlo, potem pa je moral stroj priti iz nerada. In v tem hipu je na življenje onih trpinov globoko pod vodo sredi Krke prežala mrzla kruta smrt. Ker je zmanjkalo zraka v kasonu, je namesto zraka pričela voda prodirati v kason, kjer je delalo kakih 12 delavcev. Da niso te nevarnosti še ob pravem trenutku opazili in naglo pobegnili iz kasona, bi jih bila voda vse skupaj potopila oziroma zadušila. Kdo bi bil za te človeške žrtve odgovoren? Mar obrtna oblast, ki ima pred nosom te in druge škanđale pa jih ne vidi, ker jih noče videti. Da jih nočejo videti tudi druge javne in državne oblasti, to se najbolje vidi po tem, koliko časa stoji najbolj obljubljena državna cesta na kolodvor več kot na polovico aprta, ker se podjetje Samohrd kar nič ne mudi, da napravi vhode predora pod cesto. Gospoda po Novem mestu veseljači, delavec pa naj za par kronc tvega življenja in naj trpi ves javni promet.

— **Obrekovalci zoper »Konsumno društvo za Ljubljano in okolico zopet na delu.** Nedavno je klerikalni »Slovenec« z veliko slašjo poročal o neki ovadbi, ki je bila menda vložena na mestni magistrat in na c. kr. deželno sodnijo zoper vse odbornike »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico«. Dolgo časa o tej ovadbi ni nikdo ničesar vedel razven gg. pri »Slovencu«. Sredi novembra pa res dobe nekateri člani načelstva »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« povabili na državno pravdnišvo. Tam se jim prebere ovadba, glupa kot le more biti plod klerikalne fantazije. Zagrešil da jo je neki subjekt ki je študiral svoj čas daljšo dobo visoko šolo v Gradski zaradi resnicoljubnosti. Odborniki so naproti tej ovadbi povedali to, kar je bilo povedati, da je v glavnem zlagana, izmišljena in zlobna. Nekateri bivši člani so pomagali ovađilem no — vse zaman! Končno je dobil odbornik s. Svetlin povabilo k okrajni sodnji v Ljubljano, da se zagovarja zaradi prestopka po § 11. odd. 2. in 3. — na sodnji so mu povedali da se ga dolži, da je enkrat rekel neki prodajalki, da je vino, ki ga mu je pokazala, teran. Sodrugi Svetlin je to zadevo poljasil, da je v istrski teran, ki se mu je zdel pretrepek, ukazal viti 20 litrov pristne rebule, kar je smatral za pravilno postopanje, ako pravi bivša prodajalka, da ji je rekel, da je sedaj »teran« — na to se pač ne spominja, mogoče pa je, da ji je dejal, da je sedaj vino tako kot »teran«. Ker je soobtožena bivša prodajalka trdila, da ji je rekel »to je teran«, je smatral sodnik za dokazano, da se je »vino, ki ni teran, prodajalo kot teran« ter je obsodil s. Svetlina za visoko kazen — 5 kron (reci: pet kron). To se je zgodilo seve že pred desetimi dnevi. — Včerajšnji »Slovenec« pa to deset dni staro vest prinaša »med najnovejšimi noticami«. Seveda brez laži ta pobožni list izhajati ne more; laže da je s. Svetlin predsednik »Konsumnega društva za Ljubljano in okolico« ter da je sodrug Anton Kristan za nekaj časa demisioniral kot direktor konsumnega društva. — Interesantno je: zakaj se »Slovenec« tako rad zaletuje v to našo lepo procvetajočo združeno podjetje. Klerikalci imajo tudi svoje konsumno društvo v Ljubljani, ki je že doživelo obilo polomov in ne more nikamor naprej — zato pa bi radi z obrekovanji in lažmi škodovali naši zadrugi. Raje naj vse kazni, kar jih je že doletelo, objavijo — če ne bomo prišli mi z njimi na dan. Potem se bo kmalu videlo: kaj in kako je. Nas ni treba biti sram tega, kajti, kdor je bral grozljive in umazane vesti o »strašni ovadbi«, tedaj je pač pričakoval nekaj strašnega — izlegla pa se je mala miška, ki sedaj straši po »Slovencu«.

— **Slobodna Riječ»** prinaša v št. 274 od minule sobote obširno poročilo o predavanju s. Antona Kristana, ki ga je v četrtek imel v Zagrebu. Poročilo pravi: »spretnom govornikom vještinom uspij je drug Anton Kristan, da nas kroz čitav sat i po zadržji u napetoj pomnji sa svojim zabavnim i nadasve poučnim izvodima o konzumnoju i produktivnom pokretu proletarijata«. — Konzumno združništvo na Hrvatskem je še slabo, vendar upa »Slobodna Riječ«, da se bo povzdignilo ter sledilo zgledom po drugih krajih.

— **Kaj vse je za ljudstvo dobro.** V »Zarij« št. 449 je bilo v notici pod gorenjim zaglavjem očitano M. K. v Zeleni jami, da je kupil kromočno kravo. Prepričali smo se, da je bila naša informacija neresnična in da je očitke neosnovan.

— **Umrli so v Ljubljani:** Jurij Straudacher, bivši urar, 89 let. — Antonija Hribar, metteurjeva soproga, 46 let. — Anton Skubic, delavec, 55 let. — Ivana Černe, občinska uboga, 24 let. — Ivan Šimenc, čevljar, 49 let. — Ivan Urh, zidarjev sin, 18 mesecev. — Marija Ambrožič, mestna uboga, 55 let. — Josip Jurčič, pekovski pomočnik, 18 let. — Fran Teran, sin mitniškega paznika, 1 leto. — Terezija Jučina, delavčeva vdova, 78 let. — Marija Zore, krojačeva žena, 33 let. — Marko Domjanovič, krošnjar, 48 let.

— **S trebuhom za kruhom.** V ponedeljek se je z južnega kolodvora odpeljalo v Ameriko 80 Hrvatov, nazaj jih je prišlo pa 20.

Mesečni shod podružnice mizarjev se vrši v nedeljo dne 8. decembra ob 9. uri dopoldne v gostilni pri »Levu« z običajnim dnevnim redom.

— **Primadona slovenskega gledališča** gđ. Eliška Orlova je včeraj odšla iz Ljubljane. Ker bi vsled obolelosti ne mogla še par tednov nastopiti in ji je zdravnik svetoval, da naj ne nastopi, dokler popolnoma ne ozdravi, je gđ. Orlova odpovedala za to sezono svoj angažma in se je odpeljala domov. Gđ. Orlova si je s svojimi nastopi na slovenskem cdru pridobila simpatije ljubljanskega občinstva, ki ho vrlu pevko in navdušeno umetnico gotovo ohranilo v najlepšem spominu in jo bo, ako se prej ali slej vrne, gotovo z veseljem pozdravilo.

— **Iz gledališke pisarne.** Danes se izven vsakega abonementa kot druga dijaška - kronska predstava uprizori Calderonova klasična drama »Sodnik Zalamejski« z g. Verovškovo v naslovni ulogi. Začetek ob 6 zvečer, konec po osmi uri. — V četrtek zaradi Miklavževega večera ne bo predstave.

— **Strel v oči in obraz.** Anton Fende, 18 let stari sin posestnice na Primskovem pri Kranju, je v ponedeljek zvečer pri »ofrehtu« streljal s topiči. Pri tem se je pa fant ponesrečil. Strel mu je šel v oči in obraz. Prepehali so ga v bolnišnico.

— **Krvav spopad na plesu.** V Kopačevi gostilni v Zireh, sodni okraj Ljilija, se je te dni vršil ples. Med plesalci je bil tudi čevljarski pomočnik Bogataj. Proti večeru je prišel v gostilno čevljarski pomočnik Matija Brenčič. Ko ga je Bogataj zagledal, je brez vsakega vzroka planil nanj z odprtim nožem in ga sunil v desno roko. Brenčič je težko ranjen.

— **Vojska povozil vlak.** Celovski listi poročajo: Pri Vrhniki je vlak povozil narednika, ki je ondi stražil most, in ga popolnoma zmečkal.

— **Smrtna nesreča s puško.** 22letni Lovrenc Bebelak, hlapec pri J. Pevcu v Škovcu, občina Velika Loka, je šel v podstrešno sobico po suho meso. Ob tej priliki je snel s stene puško in jo začel basati; po nerodnosti pa se mu je puška sprožila in naboj je šel nesrečniku na desni strani v prsi, na levi strani pa mu je pa prišel vun. Debelak je kmalu izdihnil.

— **Zaradi prepovedanega povratka v mesto** je bil aretiran na Dolenjskem kolodvoru leta 1869, v Šmartnem rojeni Franc Anžič. Anžič ki je tujemu imetju nevaren, so izročili sodišču.

— **Knjižnica podružnice »Vzajemnosti«** Vič-Gince je otvorjena vsako nedeljo dopoldne od 10. do pol 12. Vabimo torej vse člane da pridno obiskujejo knjižnico. Tudi društveni prispevki se plačujejo ob tej priliki.

— **Izjubljeno in najdeno.** Izgubila je M. Poženeljeva denarnico, v kateri je imela 16 K denarja. — Gospod Fran Lipovš je izgubil zlat poročni prstan s črkama »L. J. 6/2.—1887.« — Dijak Udarič Steindl je našel risalno orodje. — Stražnik Ignacij Tominc je našel vozno odedjo. — Postreščkova žena Karolina Koroševa je izgubila zavitek blaga za odejo. — Delavec Matevž Gregorič je našel manjšo vsoto denarja.

— **Vojni posnetki z balkanskega bojišča,** ki se predvajajo danes in naslednje tri dni v »Elektroradiografu Ideal« posneti so na bojišču iz daljave 10 do 12 metrov in nam kažejo jako zanimive in aktualne prizore z bojišča, kakor n. pr. Oboroženje Albancev, močnih in utrujenih ljudi, katerim se že na obrazu bere, odločnost do skrajnega, dalje razbito turško armado, kako v največjem neredu beži pred sovražnikom, za njimi pa se vidijo oblaki dima strelfov zasledovalcev. Ne loči se častnik od prostaka, vse navskrižem beži čez močvirno ravan z ženami in otroci na vozovih in obup se jim bere iz obrazov. Najbolj grozni prizori so pač z bolgarskega bojišča. — Pred sabo vidimo železniško proggo »Lile - Burgas«, po kateri se počasi približuje lokomotiva. — Toda naenkrat zabliskne se pred nami, in že leži lokomotiva prevrnjena, zadeta od šrapnela. — In že so tu Bolgari, ki mečejo uničujoče kroglice na turško vojsko, da pada mož za možem na zemljo. — Druga slika popelje nas med mrtve in ranjence, kako jih pobirajo in odnašajo z bojišča. Film kaže nam vse grozote vojne mlčice, toda vendar nam je, kakor da slišimo stokanje in tožbe ranjencev. Zadnja slika: Velika planjava brez drevja ali grmičevja. Naenkrat oživi cela ravan, zopet šrapneli, ki rušijo in mečejo zemljo v zrak. Daleč na horizontu se prikaže temna črta, bolgarska artiljerija. Postave se večajo, vidimo topove, ljudi in slično toči padajo turške kroglice med nje, toda artiljerija drvi naprej. Tu pade konj, tam se valja v zemlji 20 in več vojakov, toda že odgovarjajo bolgarski topovi turškemu ognju. Cela slika zavita je v dim topov in naenkrat konec slike. Zakaj? Posnemalec g. de Beery zgrudi se, sam zadet od kroglice, težko ranjen in leži še danes v hospitalu v Lile - Burgasu. — Te slike bodo gotovo zanimale vsakogar, ker so to prve slike, posnete iz neposredne bližine na bojišču in so se predvajale 1. t. m. pred nadvojvodo Friderikom na Dunaju.

Ljubljanski občinski svet.

V Ljubljani, 3. decembra.

— Župan dr. Tavčar otvarja sejo ob 6. zvečer in konstatira sklepčnost. Za overovajeta imenuje občinska svetnika Beliča in Srebotja. Odsotnost so opravičili občinski svetniki E. Kristan, Schmidt in Jeglič. Zapisnik zadnje seje se odobri.

Personalno-pravnega odseka poročilo.

Poročevalec Višnikar poroča o volitvi 4 zastopnikov in 4 namestnikov občinskega sveta v c. kr. mestni šolski svet. Župan odreja, da se volitev izvrši ob sklepu.

Potem poroča o inkorporaciji Spodnje Šiške k mestni občini ljubljanski. Za inkorporacijo so prosili štirje davkoplačevalci iz Spodnje

Šiške. Predlaga, da se izreče občinski svet proti inkorporaciji. Predlog se sprejme.

O županovem dopisu glede uvedbe kanalskih pristojbin poroča: Župan je predložil načrt, ki odloča med drugim tudi, da naj plačujejo hišni posestniki po deset vinarjev od kvadratnega kilometra, ploskev je pomnožiti s številom pritličja in nadstropij in sicer oni, ki imajo svoje hiše zvezane s splošno kanalizacijo. Zakonski načrt se sprejme v celoti.

Finančnega odseka poročilo.

Poročevalec Milohnoja poroča najprej o ne-nadni škontraciji mestne blagajne dne 25. novembra. Škontracija je izkazala, da je blagajna popolnoma v redu. Dalje poroča o županovem predlogu za uvedbo posebnega davka na žganje in žgane opojne pijače. Vsak hl žganja se obdači s 14 K 94 vin., vsak hl žganih opojnih pijač (rum, likerji itd.) s 7 K 96 vin. Predlog se sprejme. Proračuna za ustanove in mestnega ubožnega zaklada sprejme občinski svet nespremenjena. Prošnja najemnika kolezijskega kopališča za delni odpis najemščine se odkloni. Dalje poroča o samostalnem predlogu obč. sv. Jegliča in Likozarja, da naj dobiva mestno učiteljstvo letno draginjsko doklado po 200 K, in o predlogu obč. sv. Likozarja, da naj prosí mestni obč. svet deželni odbor za predložitev zakonskega načrta o ureditvi učiteljskih plač deželnemu zboru. Odslek predlaga: V proračun se postavi znesek 6000 K za draginjske doklade mestnemu učiteljstvu in mestni svet prosí dež. odbor za ureditev učiteljskih plač. Odslek predlog se sprejme. Proti glasujejo klerikalci in Nemci.

Samostalni predlog obč. sv. Rojine, glede zvišanja aktivitetnih doklad mestni policijski straži, se odkaže pragmatičnemu odseku.

Stavbenega odseka poročilo.

Poročevalec Štembov. Stavbni odsek predlaga razpis za zgradbo Frančiškanskega in Šentpeterskega mostu. Sprejeto.

Šolskega odseka poročilo.

Poročevalec Dimnik. Obč. svetnik Jeglič je stavil samostalen predlog glede uporabe šolskih telovadnic izključno v šolske namene. Odslek predlaga: Naučno ministrstvo je odredilo, da sme šolska občina razpolagati s šolskimi poslopji, torej sme tudi dovoliti, da uporabljajo šolske telovadnice telovadna društva; odslek predlaga odklonitev. Odslek predlog je sprejet.

Poročilo direktorja mestnega vodovoda in elektrarne.

Poročevalec Reisner. Odslek predlaga, da se odobri proračuna mestnega vodovoda in elektrarne za l. 1913. Sprejeto. Odslek predlaga dalje, da naj občinski svet privoli v nadomestitev jeklenih cevi pri vodovodu s pocinkanimi železnimi cevmi in da se v višjih nadstropjih napravi pred izlivki poseben prehodni ventil. Sprejeto.

Posestniki ob cesti v Rožno dolino so prosili za električno razsvetljavo te ceste z dvema žarnicama. Direktorji predlaga: Prošnji so ugodni, ob cesti se postavi 5, oziroma 7 žarnic tedaj, ko bo cesta od Košenimove vile dalje zregulirana. Sprejeto.

Direktorji predlaga tudi sprejem samostalnega predloga občinskega svetnika Likozarja za napravo javnega vodnjaka ob Dolenjski cesti. Sprejeto. Glede podaljšanja električne razsvetljave na Izanski in Dolenjski cesti (samostalni predlog obč. svet. Likozarja) predlaga direktorji, da se podaljša električna razsvetljava na Izanski cesti do mitnice. Sprejeto.

Nato se izvrši volitev zastopnikov občinskega sveta v c. kr. mestni šolski svet. Izvoljeni so: Dimnik, dr. Triller, dr. Pippenbacher, in Milohnoja, za namestnike pa: Jelenc, Pustostemšek, dr. Novak, Likozar. Klerikalni občinski svetniki so oddali prazne glasovnice.

Samostalni predlogi se odkažejo primer-nim odsekom. Ob tričetrt na osem zaključuje župan javno sejo. Nato sledi tajna seja.

Stajersko.

— **Porotno zasedanje v Mariboru.** V ponedeljek se je pričelo zadnje letošnje zasedanje porotnega sodišča. Obravnavali se bodo sledeči slučaj: v ponedeljek Štefan Žnidar, umor; v torek Franc Čuš, uboj; v sredo dne 4. decembra Anton Rakuša, poneverjenje; v četrtek dne 5. decembra Martin Matajič, umor očeta.

Koroško.

— **Pokvarjena napeljava plina.** Na Šentvidski cesti v Celovcu se je pokvarila plinova cev. Monter Giordia je zlezal v rov, da bi cev popravi. Toda plin ga je omamil in monter je obležal poleg cevi. Na pomoč mu je šel monter Kristan, ki pa je tudi v rovu obležal. Slučajno sta prišla mimo mesar in mlekar, ki sta iz radovednosti pogledala v rov in videla ponesrečenca. Posrečilo se jima je, da sta ju potegnila iz rova. Cev spušča veliko plina, toda do sedaj še niso mogli najti mesta, kjer je pokvarjena.

— **Zatekla srna.** V ponedeljek zarana so našli v nekem vrtu v beljaškem predmestju med dvema plotoma stisnjeno živo srno. Žival se je zatekla vsled visokega snega v vrtove, kjer se je ujela.

— **Vlom po dnevi.** V ponedeljek popoldne je vlomil neznan tat pri belem dnevu v stanovanje Marije Male v Celovcu. Odprl je s silo več predalov in ukradel iz njih 38 K denarja, 2 uri, zlato zapestnico in dolgo srebrno verižico.

Istra.

— **Napad na stražnika pri smodnišnici.** Iz Pulja poročajo, da je pred 3 dnevi napadel okoli 6. ure zvečer stražnika vojaka pri smodnišnici pri Vallenlungi. Priletelo je nanj več kamnov, in eden ga je zadel v glavo tako močno, da je

Stražnik padel in omedlel. Toda kmalu se je zavdal in čutil v bližini nekega človeka. Ustrelil je, toda zadel ni. Napadalec je pobegnil. Prišel je stražni poveljnik, ki je peljal vojaka v stražnico in ga nadomestil z drugim. Uvedli so takoj preiskavo okolice toda zaman. Pač so našli v bližini 18letnega fanta domačina, ki pa ni identičen z napadalcem in so ga tudi izpustili.

Trst.

— **Politični odbor** jugoslovanke socialno demokratske stranke ima svojo sejo v soboto 7. t. m. ob pol 9. zvečer v svojih prostorih v Delavskem domu II. nad.

— **Shod strankinih pristašev** bo v četrtek 5. t. m. ob 8. zvečer v zeleni dvorani Delavskega doma, ul. Madonnina 15. Važen je dnevni red, ki ga mora rešiti ta strankin shod pred nedeljsko deželno konferenco. Zato pozivljamo vse sodruge, da se udeležijo tega shoda v velikem številu.

— **Sodrug** stanujoči v težaškem novem mestu, v Rojanu in na Greti, so vabljani na strankino zborovanje,

ki bo v petek, 6. t. m. ob pol 9. zvečer v gostilni »Internationale« v ulici Boccaccio 25. Poleg raznih važnih vprašanj, morajo izvoliti sodrugi na tem strankinem zborovanju tudi delegate za nedeljsko deželno konferenco. Zato pozivljamo sodruge, da se udeležijo zborovanja v polnem številu.

— **Udeležencem nemškega tečaja** priporočamo redno udeleževanje pouka. Redno udeleževanje je pri takih tečajih neizogibno potrebno. Za onega, ki zamudi le eno uro nima tečaj več nobenega pomena. Kdor hoče zasledovati tečaj z uspehom, mora biti reden in vztrajen obiskovalec. Vsem udeležencem nemškega in italijanskega tečaja, kakor tudi stenografije priporočamo več točnosti in zanimanja.

— **»Ljudski oder«** si je zopet nabavil mnogo novih knjig in časopisov. Sodrugih naj jih čitajo in naj pripravljajo delavcem naš bogato knjižnico. Odbor »Ljudskega odra« izvršuje svojo dolžnost v polni meri; naj se člani od svoje strani pospešujejo naše delo in agitirajo, da pridobijo društvo več novih članov.

— **Predstava Etbina Kristanove »Tovarnice«**. Sodrugom naznanjamo, da je še malo vstopnic v predprodaji. Vstopnice so skoraj že vse prodane; kdor hoče torej udeležiti se izredne predstave in po nižnji ceni, naj se nemudoma oskrbi vstopnice pri odbornikih »Ljudskega odra«.

— **Društvo »Ljudski oder«** v Trstu. V nedeljo, 8. decembra točno ob 7. uri in pol zvečer se predstavlja v veliki dvorani »Delavskega doma« ulica Madonnina 15. »Tovarnica« socialna igra v štirih dejanjih, spisal Etbina Kristan. Vstopnina s sedežem vred v predprodaji 60 vin, zvečer pri blagajni 80 vin. Pozor! Le otroci do 6 leta v spremstvu staršev in ki ne zasedejo posebnega sedeža so prosti vstopnine. Po predstavi domača zabava v obeh dvoranah Delavskega doma. Med odmoru svira glasovir.

— **Izpred tržaške porote**. Pred tukajšnjim porotnim sodišču se je začela razprava zoper težaka Josipa Starma, ki je obtožen poskušene uboja. Dne 24. aprila je Sturm namenoma in iz maščevanja smrtonevarno ranil težaka Rudolfa Misleja. Preprij je nastal baje zaradi tega, ker je Sturm, ki je gojil hudo sovraštvo zoper Misleja, očital temu, da je zakrivil smrt njegovega brata. Ranil ga je z nožem v hrbet. Razprava se ponavlja že vdrugič.

— **Napad na hčer**. Santa Klun, hčerka stavbenega nadzornika v Miljah je pred kratkim vsled neprestanih domačih preprirov (ona ima mačeho) pobegnila od doma. Oče je bil zaradi tega silno razjarjen in je prepovedal hčerki povratek domov. Ko se je včeraj peljala Klunova iz Milj k Sv. Marku, je zagledala na parniku tudi svojega očeta. Zatekla se je h kapitanu, ki jo je zaklenil v svojo kabino. Toda ko se je izkrcala, je skočil oče za njo in jo začel silno pretepati. Končno je potegnil nož in ga ji je zasadil v hrbet. Dekle je padlo težko ranjeno, on pa je pobegnil. Deklico so odpeljali v brezupnem stanju v bolnišnico, oče pa se je kmalo po zločinu sam javil policiji.

— **Smrtna nesreča pri Sv. Jakobu**. Iz Trsta poročajo: Ko so v petek popoldne nakladali pred Sv. Rokom na parnik »Caterina Gerolimich« premog, se je utrgala vrvi in več stotov težko breme je padlo v globočino. Breme je zadelo 34letnega premogarja Ludovika Cumina na glavo. Ko so mu prišli na pomoč, je bil Cumin že mrtev.

Čikaško delavstvo sodrugu E. Kristanu v slovo.

Chicago, 13. novembra.

V nedeljo 10. nov. so čikaške organizacije št. 1, 6, 20 in 60 Jugosl. soc. zveze priridile veliko veselico v slovo sodrugu E. Kristanu pred njegovim odhodom v domovino. Pripoznati moramo, da je veselica v vsakem ožiru častno izpadla.

Začetek veselice je bil ob dveh popoldne, a program se je pričel šele okrog petih. Program je otvoril sodr. J. J. Zavertnik, st., z daljšim nagovorom. Nato je v hrvaščini nagovoril številno navzoče občinstvo sodr. Vladimir Bonemissa. Za tem so sledile točke pevskih društev: »Sloboda«, »Slovan« iz South Chicago, ter »Orel«, ki so rešila svoje točke v popolno zadovoljnost navzočega občinstva. Na programu so bile tudi tamburaške točke zborov »Sloga« in »Bratstvo«, ter deklamaciji sodr. J. Zavertnika, ml., ter Živko Bojskiča. Vsi so želi buren aplavz za svoja izvajanja.

Po končanem programu je nastopil sodrug E. Kristan. V svojem nekako pol ure trajajočem govoru se je spominjal svojih shodov po Ameriki, orisal je vezi, ki spajajo evropske in ameriške sodruge, omenjal je hiter in gigantski

razvoj ameriškega kapitalizma, ki je, četudi poznejše kakor v Evropi, pripravil pot socializmu, tako da ta sedaj z elementarno silo prodira med delavske mase, kakor so pokazale zadnje volitve, ko je socialistična stranka povečala število svojih glasov za nad 100% od zadnjih volitev. Sicer so nekateri idealni nestrpežni pričakovali večje število glasov, so pričakovali, da bodo socialisti poslali več kongresmanov v Washington. Vsi ti so danes razočarani, kajti stranka kljub lepim izgledom ni izvolila niti enega kongresmana. Toda to ni tako velike važnosti, če stranka izvoli par uradnikov — ti itak ne morejo dosti storiti, ker nimajo večine, ampak najvažnejše je za socialiste vprašanje, če se množe socialistični glasovi, če prodira socializem v delavske vrste. Na to vprašanje so odgovorile zadnje volitve, ki so pokazale, da napreduje socializem na vsej črti in sicer s tako silo, da ga nobena sila ne more ustaviti; kajti milijon socialističnih glasov je milijon glasov, na katere se socializem lahko vedno zanes.

Ker je prišel čas, da bo moral oditi v domovino, pozivlja sodr. Kristan ameriške sodruge k vstrajni agitaciji in neumornemu delu za socializem med jugoslovanskim proletariatom v Ameriki, poziva sodruge k složnemu delu, brez katerega ne more biti uspeha. Povdarjal je, da njegovo delo med jugoslovanskimi delavci v Ameriki ne more roditi zaželjenega sadu, ako ne bodo delavci pognojili s svojim neutruhljivim delom in agitacijo zemljo, kamor je padlo njegovo seme.

V trdni nadi, da bodo jugoslovanski delavci nadaljevali započeto delo, da bodo nadaljevali boj proti roparskemu kapitalizmu, je sodr. E. Kristan končal svoj govor ob dolgem in burnem aplavzu.

Nato se je sodr. Tom. Bešenič zahvalil sodrugu E. Kristanu za njegovo delo, ki bo nedvomno rodilo najlepših sadov na polju probeje zaslužnjene proletarijata. Ob enem je sodrugu Kristanu naročal, da naj izroči evropskemu zavednemu delavstvu najtoplejše pozdrave, zlasti še jugoslovanskim sodrugom, z naročilom, da se tudi ameriški jugoslovanski proletariati zaveda nalog in dolžnosti, ki jih nalaga socializem.

Žepni koledar za 1913 je ravnokar izšel.

Naroča se pri zaupnikih in pri upravi »Zarje« v Ljubljani. - Cena 1 K, po pošti 10 vin. več.

Državni zbor.

Dunaj, 3. decembra.

PLENARNA SEJA.

Brez zanimanja je poslanska zbornica danes skoncirala prvo čitanje proračunskega provizorija in potem nadaljevala mlitev tri dobre mesece starega nujnega predloga o reviziji zakona o živinskih kugi. Splošni interes se je obračal na obrambni in justični odsek, ki razpravljata o treh mobilizacijskih predlogih. Težave dela celo črno-žoltim strankam zlasti zakon o vojnih dolžnostih. Po sklepu starešinstva v sredo in četrtek ne bo plenarnih sej, temveč le odsekove seje. Plenarna seja bo zopet v petek; na dnevnem redu bo — ako obrambni odsek dotlej reši svoje delo — zakon o naboru vojaških konj in o rodbinskih podporah v slučaju mobilizacije, dočim pojde delo v justičnem odseku, ki razpravlja o gorostasnem zakonu glede vojnih dolžnosti, počasneje naprej, ker je celo meščanske poslanke strah tega »zakona«. Slovenski klerikalci so danes zopet enkrat pokazali svojo »ljubezen« do uradništva: V njih imenu je dr. Korošec protestiral proti temu, da bi se od gospodske zbornice oskubljena in poslanski zbornici vrnjena uradniška službena pragmatika odkazala brez prvega čitanja odseku. S tem je vprašanje nujne uradniške pragmatike postavljeno zopet na začetek dolgega križevega pota.

VLADNE PREDLOGE V BRAMBEM ODSEKU.

V brambnem odseku je mladočeh Katina predlagal, da se tudi zakon o vojnih dolžnostih odkaze brambnemu odseku; sodrug Seltz je mnenja, da naj zakon, ko bo rešen v justičnem odseku, pride tudi v brambnem odseku v pretes, ker je pravzaprav obrambni zakon. V mislu tega predloga bo nastopil odsek načelnik pri zborničnem predsedniku. Nadalje obvelja sodrug Seltz predlog, da se prestavi dnevni red odsekovih razprav in da pride prva na vrsta predloga o rodbinskih podporah. Razen socialnih demokratov soglašajo vse stranke s tem zakonom, ki je pravzaprav zakon o miloščinah. Prihodnja seja bo jutri.

ZAKON O VOJNIH DOLŽNOSTIH V JUSTIČNEM ODSEKU.

Na začetku današnje seje je predlagal sodrug Renner sledečo resolucijo: Justični odsek zavrača z vso odločnostjo nedostojno izsiljevanje vlade nad poslansko zbornico, ki hoče imeti v treh dneh zakon, katerega je imela vojaška uprava 30 mirovnih let čas pripravljati, in protestira proti grožnji ministrskega predsednika, da bo eventualno s pomočjo § 14 uveljavil zakon, ki izpreminja državne osnovne zakone. To pot označuje odsek iz pravnega stališča za nedopustno in bi privedla potnika — pred državno sodišče. Justični odsek zahteva predložitev podrobnega motiviranega poročila in dobesedno prevod ogrskemu parlamentu predložene zakona. Odsek priporoča zbornici, da se ne da oplašiti s § 14. da

uklene vse potrebno za varstvo življenja in lastnine državljanov in da ne prevzame odgovornosti nase. Odsek končno odgodi razpravo o tem predmetu do predložitve materiala.

O tej resoluciji se je vnela živahna debata, v katero je posegel tudi ministriški predsednik grof Stürgkh in svaril, da naj poslanci vladne predloge ne odklonijo. Ako odsek sprejme Rennerjev predlog, manifestira s tem, da mu ni do sodelovanja.

Po daljši razpravi je bil predlog sodruga Rennerja odklonjen s 13 proti 6 glasovom: s socialnimi demokrati je glasoval le dr. Omer in Ukrajinec.

Odgodilni predlog čeških radikalcev je bil nato odklonjen z 12 proti 8 glasovom. Po poročilu nemškega nacionalca Stözlja, ki se izreka za vladno predlogo, se seja zaključuje. Prihodnja seja jutri.

Opozicija čeških radikalcev.

Češki radikali so sklenili z vsemi sredstvi preprečiti uzakonitev zakona o vojnih dolžnostih.

Vestnik organizacij.

Podružnice »Vzajemnosti« in druge organizacije, ki hočejo kolportirati »Družinski koledar«, naj ga brž naroče, da ga dobijo pravočasno. Koledar je zelo obsežen in ima mnogo poučne in zabavne vsebine. Naroča se pri »Vzajemnosti« v Ljubljani.

Odborova seja podružnice lesnih delavcev v Ljubljani, se vrši v četrtek 5. decembra ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih. Dnevni red bo važen, zato je polna udeležba potrebna.

Ljubljanska podružnica planinskega društva »Die Naturfreunde«. V četrtek 5. decembra ob 8. zvečer sestane članov v restavraciji »International« na Resljevi cesti št. 22. Razgovor o propagandi v bodočem letu. Sprejem članov za l. 1913. Sprejemanje naročil za platnice društvene glasila (cena: 1 K). — One člani, ki nameravajo izstopiti iz društva, opozarjamo, da naj naznanijo svoj izstop krajni skupini v teku decembra. Kdor ga ne naznani, je v mislu pravil dolžan plačati letni prispevek za 1913.

Zadnje vesti. Vojna na Balkanu.

PRESTOLONASLEDNIK ROMANIJE PRI NEMŠKEM CESARJU.

Pariz, 4. decembra. »Matin« objavlja vest iz Berlina, da je dospel inkognito v Potsdam rumunski prestolonaslednik Ferdinand. Takoj po svojem prihodu je bil sprejet od nemškega cesarja.

POLOŽAJ OB DONAVI.

Pariz, 4. decembra. »Journal« je dobil iz Beograda sledečo vest: Ob donavski obali je polčlaj precej neprijazen. Na obeh bregovih se vrše vojaške vaje. Le del tretjega armadnega kora varuje srbsko prestolnico in meje. Prvi in drugi kor operirata proti Turkom.

BOLGARIJA ZA REŠITEV AVSTRIJSKO-SRBSKEGA SPORA.

Kelmorajn, 4. decembra. »Kölnische Zeitung« objavlja brzofajvko iz Sofije, ki pravi, da skuša Bolgarija na vsak način rešiti konflikt med Srbijo in Avstrijo in da želi miru z evropskimi velesilami.

NASVETI RUSIJE.

Peterburg, 4. decembra. »Bivževij« »vosto-mestij« pišejo, da ruska vlada podpira kakor vedno Srbska stremljenja, da pa svetuje Srbi rešitev spora mirnim potom.

ZAVEZNIKI BOLGARIJE ODKLANJAJO PREMIRJE.

Pariz, 4. decembra. Iz Carigrada poročajo: Iz zanesljivega vira poročajo, da je sporočila Bolgarija Turčiji, da so njeni zavezniški odklonili premirje. Bolgarija se trudi, da bi prepričala zaveznike o koristi premirja. Bolgariji in turški pooblaščenici so se včeraj ob 2. popoldne zopet sešli. V oficialnih krogih kažejo sicer optimizem, a izjalovljenje premirja bi nič ne presenetilo.

PREMIRJE VEDNO BOLJ OGRŽENO. — OBOROŽEVANJE SE NADALJUJE.

Carigrad, 4. decembra. Turški in bolgarski pooblaščenici se predvčeršnjim niso sešli. O grškem odgovoru se ni vedelo ničesar še pozno v noči. Trdi se, da se snidejo pooblaščenici danes. Težkoče za premirje so čedalje večje. Na obeh straneh se nadaljuje oboroževanje. Bolgari utrjuje svoje pozicije pri Corlu. Splošno prevladuje mnenje da grška vlada ne srejmee stavljenih pogojev premirja. Grški odgovor se pričakuje tu z vso napetostjo. Turški civilni pooblaščenici so ostali pri turškemu generalnemu štabu in se trdno nadejajo, da bo mogoče še jutri podpisati zapisnik o premirju.

PREBIVALCI V ATENAH PROTI PREMIRJU.

Atene, 4. decembra. »Ljudsko« mnenje je tukaj proti premirju. V vladnih krogih prevladuje mnenje, da se mora nadaljevati vojna vsaj do zavzetja Odrina, ako se hoče, da ne bodo Bolgari reklamirali več Soluna. Pričakuje se tudi, da prične grško brodivje operacije na azijski obali, kamor bodo izkrcali vojake, ki bodo skušali napasti Carigrad od azijske strani.

KJE SE VRŠI KONFERENCA POSLANIKOV?

London, 4. decembra. »Agencija Reuters« poroča iz Carigrada, da se posvetovanje poslanikov o balkanski vojni vrši v Londonu; mir se bo pa sklenil v nevtralnem mestu. Najbrže v Budimpešti ali Bukareštu.

NEMŠKI ČASTNIK V ČATALDŽI.

Hamburg, 4. decembra. Nemški častnik pl. Stietencron, ki se je udeležil od začetka turške vojne, je bil v bojih na čataldžinski črti ubit.

SPOR MED GRKI IN BOLGARI.

Dunaj, 4. decembra. »Zeit« prinaša vest iz Carigrada, da je nastal resen spor med Grki in

Bolgari. Pričakovati je hudih konfliktov zaradi Scuna. Listi potrjujejo vest, da so Bolgari pred dnevi zapodili Grke pri Sevresu. Mesto so zavzeli Bolgari, hoteli so ga pa zavzeti tudi Grki. Grki so izgubili 250 vojakov.

POINCARÉ MIRI. — SRBIJA IN BOLGARIJA ŽELITE REŠITI SVOJE STVARI SAME.

Pariz, 4. decembra. »L'Echo de Paris« pravi, da je naprosil Poincaré grškega poslanika v Parizu, naj ta opozori svojo vlado na nevarne posledice, ki bi nastale iz spora med Grki in Bolgari. Včeraj se je raznesla vest, da nameravati Srbija in Bolgarija rešiti sami svoje zadeve, ako bi se Grčija protivila primirju.

VOJNE PRIPRAVE NA RUSKEM.

Črnovice, 4. decembra. Ruski pešpolk št. 67 že 8 dni gradi pet kilometrov dolgo cesto proti bukovinskemu obmejnemu kraju Toporovc. Ruske vojne priprave ob bukovinski meji trajajo dalje.

TURŠKO MINISTRSTVO.

Carigrad, 4. decembra. Govori se, da poda notranji minister Feti paša demisij in bo stetil na njegovo mesto državni podtajnik Fuad paša.

BOJ ZA ALBANIJO.

Belgrad, 4. decembra. »Samouprava«, vladno glasilo, piše glede Albanije: Tajna pogodba med Avstrijo in Italijo glede Albanije nima mednarodnega značaja in torej ni obvezna za Srbijo. Ako je Albanija lahko turška ali samostojna, je ravno tako lahko srbska ali grška.

Carigrad, 4. decembra. Ruski poslanik Giers je izjavil velikemu vezirju, da Rusija ne more priznati neodvisne Albanije, ker bi bila Albanija brez kapitala le avstrijsko-ogrška domena. Rusija bi kvečjemu priznala avtonomno Albanijo z garancijo velevlasti.

ALBANSKI PROTI GRKOM.

Milan, 4. decembra. 2. decembra je dobil »Corriere dela Sera« sledečo brzofajvko: Med onim delom albanskega prebivalstva, ki se je bilo že podvrlo Grški, se poraja novo gibanje. V Atenah prevladuje mnenje, da je vse to delo izmail Kemal bega. 2000 oboroženih Turkov in Albancev je včeraj napadlo Grke pri Poliuriju. Bitke, ki je bila zelo huda, so se udeležili vsi vaški prebivalci moški in ženske. Učitelj in zdravnik sta bila po Turkih baje masakrirana. Tudi Garibaldinci da so se bili nad 4 ure s Turki pri Balustirioni.

PRED ZASEDENJEM JANINE.

Köln, 4. decembra. »Kölnische Zeitung« ima poročilo iz Aten glede okupacije Janine. Turki pripravljajo odločen napad na Janino. Turki bodo branili mesto iz trdnjav pred Janino. Boj bo hud, ker imajo tukaj Turki izvrstne pozicije.

BOJI OKOLU SKADRA.

Rjeka, 3. decembra. Vse včerajšnje popoldne pozno v noč se je čulo semkaj grmenje topov okolu Skadra. Govori se, da Hasan Riza beg ne ve še ničesar o pogajanjih za premirje. Železni obroč okolu Skadra pa postaja čedalje tesnejši.

PRINC DANILO NI RANJEN.

Pariz, 4. decembra. »Matin« poročajo iz Reke, da vest o ranjenju princa Danila v bojih pri Skadru ni resnična. Res je pa, da je princ Danilo močno bolan, vsled česar se ne more udeleževati bojev.

KORAKI TROZVEZE NA CETINJI.

Berlin, 4. decembra. »Vossische Zeitung« je dobila s Cetinja brzofajvko, ki poroča, da sta obiskala včeraj avstrijski in nemški poslanik kralja Nikito in mu izjavila, da sta Avstrija in Nemčija glede na Albanijo edini.

IZ OGRSKEGA »PARLAMENTA«.

Budimpešta, 3. decembra. Pred začetkom današnje seje so člani združene opozicije pred policijsko in orožniško zastraženim parlamentom uprizorili običajno demonstracijo. Ministrski predsednik Lukacs je naznanil, da bo ob enem z volilno reformo izvedeno tudi podržavljenje uprave. Nato sprejme »zbornica« proračun ministrstva za notranje zadeve in prične z razpravo proračuna trgovskega ministrstva. Razprava se prekine, prihodnja seja jutri.

UVAŽANJE MESA IZ ITALIJE.

Dunaj, 4. decembra. Poljedelsko ministrstvo je odklonilo predlog, da bi se prepovedalo uvažanje mesa iz Italije, dokler ni dovoljen uvoz tudi v Nemčiji. Dosedaj ni bilo zdravstvenega vzroka, da bi se tako uvažanje prepovedalo.

V MONOPLANU IZ BUENOS AIRESA V MONTEVIDEO.

Buenos Aires, 4. decembra. Avlaik Fals je letel čez morje v monoplanu iz Buenos Aires v Montevideo. Bil je v zraku 2 uri 22 minut.

Tržaški strokovni kongres.

Trst, 2. decembra 1912. Danes je nadaljeval tržaški strokovni kongres svoje razprave. Kongresu predseduje tudi danes sodrug Oliva. Le-ta podeli takoj besedo sodrugu Podgorniku, ki poda poročilo o novostavljenem poslovniku strokovne komisije. Po razpravi, ki se je nadaljevala tudi na popoldanski seji, je bil poslovnik soglasno sprejet potem, ko so nekatere točke nekoliko izpremenile ali izpopolnile. Novi poslovnik do- loča, da bo meddeželna strokovna komisija v Trstu srednja zastopnica vseh strokovnih or-

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

Brez konkurence!
Krasne novosti jesenskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba.
Najnižje cene.

organizacij v Trstu, Istri, na Goriškem in v Dalmaciji. ki prispevajo osrednji strokovni komisiji na Dunaju in osrednja zastopnica vseh nepolitičnih institucij v gorinavedenih pokrajinah. Komisija bo pospeševala delo v pomnožitve in v prospeh organizacij; posredovala bo v važnih spornih vprašanjih med delavci in delodajalci dogovorno z zastopstvi osrednjih zvez; pospeševala bo ustanovitev ljudskih knjižnic in razširjanje ljudske izobrazbe; nadzorovala bo, da se bo pri nezgodah na delu in v bolniških blagajnah ravnalo po zakonih kakor tudi, da bodo uresničeni nazori novih političnosocialnih zakonov; pospeševala bo ustanovitev posredovalnic dela itd. Strokovno komisijo tvorijo strokovni tajniki v Trstu ali — v njihovi odsotnosti — njihovi namestniki; zastopnika uredništva »Zarje« in »Lavoratorija« in 12 članov, ki jih izvoli strokovni kongres.

Strokovni kongres se bo vršil v prvih šestih mesecih vsakega drugega leta. Strokovna komisija je vezana na sklepe meddeželne strokovne kongresa, na sklepe kongresov strokovnih organizacij v Avstriji in na sklepe osrednje strokovne komisije na Dunaju.

Po rešitvi te točke dnevnega reda poda predsednik besedo sodruhu Passigliju, ki poroča o delovni zakonodaji. Poročilo je lepo in bomo o njem govorili v eni izmed prihodnjih števil. Sklenjeno je bilo, da se izda to poročilo v posebni brošuri. K poročilu govori še sodrug Todeschini, ki poda nekakšna pojasnila.

V strokovno komisijo je enoglasno izvoljenih sledečih 12 sodrugov: Ivan Oliva, predsednik; Novak Avgust, Irola Alojz, Blasizza Franc, Čok Ivan, Bizjak Ivan France, Perez Viktor, Brumatti Rudolf, Milost Franc, Bratčina Mihael, Colja Ivan, Magris Luigi. V nadzorstvo pa: Colantti Ivan, Trošt Rihard, Melaher Angeli.

Sodrug Oliva se zahvali v imenu vseh no-voizvoljenih za izkazano zaupanje in izraža nado, da bo znala tudi nova komisija izvršiti popolnoma svojo dolžnost. Za tem so bili na predlog komisije za pregledovanje predlogov, sprejete sledeče resolucije:

I.

Z ozirom na dejstvo, da nastopa zlasti v poslednjih časih zveza delodajalcev z vsjo silo proti delavskim strokovnim organizacijam, in z ozirom na dejstvo, da dvakrat na teden izhajajoči italijanski socialistični list ne more izdatno odgovarjati na protidelavske napade, pooblašča kongres novo strokovno komisijo, da napravi potrebne korake v to, da dobi italijanski socialistični proletarijat svoj dnevnik.

II.

Kongres nalaga splitski deželni strokovni komisiji, da se dogovori z uredništvom »Crvenege Barjaka« v svrhu objavljanja strokovnih notic dvakrat v mesecu v imenovanem listu. Splitski komisiji je dano na razpolago, da ukrene potrebne sklepe, ako ne bi bil mogoč tak dogovor s »Crvenim Barjakom«. Tržaški strokovni komisiji se pa nalaga, da poskrbi za dalmatinske organizacije vse tiskovine v hrvaškem jeziku.

III.

Z ozirom na sklep dunajske osrednje strokovne komisije glede na osebo Jeronima Dorbiča, priporoča kongres dalmatinskim sodrugom, naj ne reflektirajo na njegovo delovanje v strokovnih organizacijah.

IV.

Meddeželni strokovni komisiji v Trstu se nalaga, da razpošlje delegatom tiskano poročilo tri tedne pred kongresom.

Pri raznoterostih se je vnela razprava o delavkah na domu, zaradi katerih je bil že stavljen predlog v državnem zboru. Izrečena je bila zahvala strokovni komisiji za ogromno delo, ki ga je izvršila v dobi svojega delovanja in zahvala tudi strokovnim tajnikom, ki so uredili že v tem letu razne pogodbe tako, da ne bomo imeli v Trstu v letu 1913. onih bojev, ki jih bodo imeli zaradi pogodb delavci v drugih deželah, katerim izreka kongres že sedaj svoje simpatije in svojo solidarnost.

Kongres je zaključil sodrug Oliva po kratkem pozdravnem govoru in so priredili navzoči sodruhu Olivu prisrčne ovacije.

Delavsko gibanje.

= Kapitalistično ropanje. Na predavanju, ki ga je priredila »Ženska politična liga« v San Francisku, je razkril predavatelj postopanje kapitalistov, ki na račun stradajočih delavcev in oropanih kmetov, spravljajo milijonske dobičke. Tako je na primer lansko leto trust izdelovateljev sirovega masla uničil več stotisoč funtov najboljšega sirovega masla, samo da je pognal cene prav visoko. Pri San Francisku pomečejo vsak dan na tisoče in tisoče centov najboljšega grozdja in drugega sadja v morje. Vsi pridelki iz Kalifornije so po vzhodnih mestih cenejši kakor pa v San Francisku, kjer prodajajo na trgu blago najslabše vrste. Grozdje kupujejo pri farmarjih tona po 5 do 7 dolarjev, po trgovinah ga prodajajo po 100 do 200 dolarjev za tona. Za tona melon dobi kmet dolarjev, na trgu velja 108 dolarjev. Kmet se že komaj preživlja in oblači; da bi lahko zadostil kulturnim zahtevam, o tem še misli ni. Še huje se godi onim, ki jih ta sistem kapitalističnega ropanja pahne v brezposelnost. Brezposelnih je bilo pretečeno zimo v San Francisku 50.000, ki so bili revni kakor cerkvene miši, 600 delavcev je spalo vsako noč v šupi na golih tleh, zjutraj so jih napodili v

mraz in glad, da si poiščejo kake ostanke, po smetiščih in pepelnih kupih, za hrano. V Zedinjenih državah je šest milijonov brezposelnih, ali zato pa šest milijonov otrok pod štirinajstim letom na tlaki po tovarnah, ker delajo ceneje kakor odrasli. In v Kaliforniji in Južni Ameriki je neizmerno veliko zemlje neobdelane. Brezposelnih je ne smejo obdelovati, ker je privatna lastnina. Ljudj zmrzujejo in stradajo, otroci se potapljajo v bedi in nesnagi. To je kapitalistični in »pravični božji red« na zemlji!

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Tiska »Učiteljska Tiskarna« v Ljubljani.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

3

zlati nauki za zdravje želodeca!

Kdor s »FLORIAN-om« se krepča,
Zmeraj dober tek ima!

Če želodec godrnja,
Pij »FLORIAN-a«, pa neha!

Ni otožen, ni bojan,
Ta, ki vniva

Postavno varovano

Važno za vsakega delavca!

Izšlo je že vseh 5 zvezkov dela

Temeljna načela socialne demokracije

(Erfurtski program)

Napisal Karol Kautsky. — Poslovenil Anton Kristan (1-4) in F. P. (zvezek).

Cena vsem zvezkom K 170. — Posamezni zvezki imajo naslove: I. Kdo uničuje proizvodnjo v malem? Cena 30 vin. II. Proletarijat. Cena vin. III. Kapitalistični razred. Cena 30 vin. IV. Država prihodnosti. Cena 40 vin. V. Razredni boj. Cena 40 vin. Dobi se v vseh knjigarnah kakor tudi v založbi »Zarje«.

Žepni koledar za delavce sploh in pro- metne uslužbence za navadno leto 1913.

Ta žepni koledar je obsežnejši od dosedanjih in je jako primeren za vsakdanjo rabo. Razpošiljati se začne najkasneje 15. novembra. — Vsebine: Koledar. — Dohodki in stroški. — Kolkovne lestvice. — Inozemske denarne vrednosti v kronski veljavi. — Množina razpredelnica. — Stare in nove mere. — Koliko plačam osebne dohodnine. — Koliko plačam vojne takse. — Poštni in brzojavni tarif. — Dr Viktor Adler. — Demon alkohol. — Dolžina železnice in brzojavnih naprav cele zemlje. — Priporočljive knjige založbe »Zarje«. — Najvažnejše določbe v zavarovalnici proti nezgodam. — Novi mezdni zakon za rudništvo. — Stavke v Avstriji leta 1911. — Dolžine raznih železnic na zemlji. — Tri Askerceve pesmi: Poslednji akord, Svetnica, Karnevalska balada. — Za »Zarje«. — Največja mesta na zemlji. — Obrtna sodišča v južnih avstrijskih deželah. — Obrtna nadzornišča v južnih avstrijskih deželah. — Pisatelj Ivan Cankar (slika). Pomen nekaterih parlamentarnih besed. — Napoleon Bonaparte (aforizmi ob stoletnici). — Beležke za vsak dan v letu. — Oglasi.

Cena posameznim izvodom 1 K, po pošti 10 vinarjev več. Z naročilom po pošti je najbolje poslati tudi denar, da se ne povečajo (s priporočilom) poštni stroški. Dobival se bo pri upravi »Zarje« v Ljubljani po zaupnikih.

Moderna veda in socializem

Napisal Enrico Ferri. Poslovenil M. J-č.

To knjigo toplo priporočamo. Cena 1:20 K. Dobi se v vseh knjigarnah in v založbi »Zarje«.

Maksim Gorkij

„Mati“.

Cena K 4.—.

To pohvalno delo slavnega ruskega pisatelja je izšlo te dni. Dobiva se po vseh knjigarnah, kakor tudi v založbi »Zarje« v Ljubljani, ki je knjigo založila in izdala.

Ivan Jax in sin, Ljubljana Dunajska cesta števil. 17

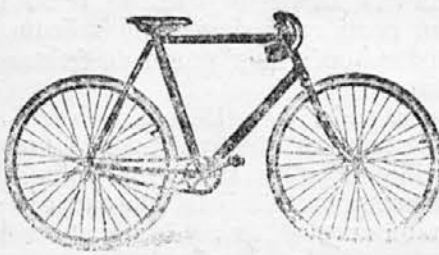
priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastonj in franko.

V zalogi je vedno do 500 kosov od 2 do 60 K komad, tako da si vsakdo lahko izbere.

Ob nedeljah se dobivajo venci v isti hiši v I. nadstr.

Slavnemu občinstvu v mestu in na deželi vljudno priporočam največjo zalogo krasnih

nagrobnih vencev in trakov

z napisi.

Zunanja naročila se izvršujejo hitro in točno.

== Cene brez konkurence. ==

FR. IGLIČ Ljubljana,
Mestni trg št. 11-12

Vkratkem začnemo razpošiljati

Družinski koledar

s slikami za navadno leto 1913.

ki ga je izdala in založila

Splošna delavska zveza „Vzajemnost“ za Kranjsko v Ljubljani.

Vsebine:

Libertaire: V zadnji uri (uvodna pesem). — Kalendarij. — Beležke. — Splošni kalendarij. — Poštna, brzojavna in telefonske določbe. — Kolkovne lestvice. — Določila za kolkovanje listin, spisov, računov, knjig itd. — Dohodninski davek (tabela). — Krone v markah in dolarjih ter obratno (tabela). — Vojaška taksa (tabela). — Letni obzor. — Slavko Filipič: Luči! (pesem). — Ivan Cankar: Sipek cveti. — Milka: Ne sanjajte! (pesem). — C. Fl. Golar: Ljubica iz tovarne. — Petóti-Josipov: Sanje (pesem). — Vox-J. Molek, Chicago: Pripovedka. — Evica Rubič: Solnčna dežela (pesem). — Dr. Robert Danneberg: Delavčeva usoda. — R. Korngold-J. Molek, Chicago: Zadnja noč (slika iz ameriških delavskih bojev). — Bojna pesem svobode (zgodovinska črtica). — Ferd. Hanusch: Na potovanju. — Evgen V. Debs: Utrinki. — Ivan Cankar: Od Vrhnike do Borovnice. — P. F.; V naravo! — Jamski tajnik H. And. Perko: Svetovnoznana Postojnska jama, Etbin Kristan: Na planini! (pesem). — Ign. A. Štebič: Črtica o zrakoplovstvu. — Moderna reklama (poučen sestavek za čitatelje listov). — D. M.: Spomini. (Odlomki iz predavanja sodr. M. Cobala v ljubljanski »Vzajemnosti« dne 16. oktobra 1912). — Melhior Cobal: Pogled v preteklost rudarske organizacije na Slovenskem. — Jakob Skerbec: Strokovna organizacija pekovskih pomočnikov na Slovenskem. — Frank Petrič, Chicago: Nekaj splošne zgodovine socialističnega gibanja v Ameriki. — Alojzija Štebič: Ali si socialistinja? — Sirokove organizacije in socializem. — Dr. Anton Dermota: O obrtnih sodiščih. — Za časopisje (poučen sestavek). — Oglasi in beležke.

Slike:

12 koledarskih in več drugih vinjet. Dr. vitez Hocherburger. — Nikolaj Njegus Vavrak. — Grof Karel Stürgkh. — Poslanec Franc Süßner. — Dr. Viktor Adler. — Ljubljanske nune Uršulinke gredo na volišče. — Orožništvo razganja z nasajenimi bajoneti radovedneže pred ljubljanskim ženskim voliščem. — Sprevod tržaških in ljubljanskih sodrugov na Dunajski cesti (cela stran). — Pozdravni govor pred »Narodnim domom«. — Valentin Pittoni. — Glavni Oliva. — Ivan Stravs, župan mesta Idrje. — Opozicijski ogrski poslanci gredo skupno pod vodstvom grofa Apponyja v parlament. — Vojaštvo straži ogrski parlament. — Ogrski opozicijski poslanec Kovacs. — Diktator Hrvaške, Slavko pl. Cuvaj. — Avgust Bebel. — Italijansko taborišče v oazi. — Italijanska straža opazuje gibanje v nasprotnem taboru. — Umorjeni ruski ministri predsednik Stolipin. — Evgen V. Debs, soc. preds. kandidat v Združenih državah. — Emil Seidel, soc. podpreds. kand. v Združenih državah. — Voljaštvo na trgu pred parlamentom v Teheranu. — Ljubico iz tovarne (2 sliki). — »Da veš: Ti si naš kandidat!«. — Planinske kočje »Prijateljstvo prirode« (5 slik). — Slike iz Postojnske jame (8 slik). — Razine vrste zrakoplovov in letalnih strojev (5 slik). — E. Rusjan. — France Zeleznikar. — Anton Grabrovic. — »Delavsko izobraževalno društvo« v Ljubljani 1. 1881. — Rok Drofenik. — Praznovanje 1. majnika v Zagorju 1. 1903. — Etbin Kristan (cela stran). — Josip Kopač. — Ignjat Mihvec. — Tamburaški zbor »Vzajemnost«. — Mostah. — Melhior Cobal. — Andrej Čanžek. — Skupina slov. vodilnih sodrugov v Chicagu. Slov. soc. klub št. 27 v Clevelandu. — Slov. soc. pevski zbor v Milwaukee. — Delavske hiše v Ljubljani.

»Družinski koledar« obsega nad 13 tiskovnih pol v veliki osmerki (nad 210 strani) in je trdo vezan v krasne izvirne platnice. Koledar je izredno pripraven tudi za pisarne, ker obsega najpopolnejše določbe splošne vrednosti.

Cena: 1 izvod 1:20 K, po pošti 20 vin. več; 50—100 izvodov za organizacije po 1 K; nad 100 izvodov po 95 vin. Na naročila brez denarja se ne ozira. Pošilja se tudi po povzetju. V kolportžo (proti poznejšemu obračunu) se pošilja le organizacijam na pismeno naročilo, opremljeno z društvenim pečatom in podpisom predsednika in blagajnika. Od kolportáže preostalih koledarjev se ne vzame nazaj.

Naslov za naročbe:

Zveza „Vzajemnost“ v Ljubljani.

Ameriški sodrugi, za katere je prirejena posebna izdaja, dobe »Družinski koledar« pri »Jugoslovanski socialni tiskovni družbi« v Chicagu. — Cena enemu izvodu 30 centov.